

Dokumentarfilmen mellem fiktion og fakta

Traditionen. Typer & genrer

Dokumentarfilmen

Program

13.00 -14.15	Dokumentarfilmen: Tradition og genrer <i>eksempler</i>
14.25 -15.00	Dokumentarfilmen : Virkeligheden i spil, genrer i spil <i>eksempler</i>
15.10.-15.30	Dokumentarfilmen: Anvendelsesmuligheder i dansk
15.30 -16.00	Afsluttende diskussion, kommentarer, evaluering

Dokumentarfilmen

Virkeligheden set gennem et temperament
(Creative treatment of actuality)

John Grierson

I en **spillefilm** bruger du de erfaringer, du allerede har, du reflekterer baglæns over dine erfaringer...

Med **dokumentarfilm** derimod kigger du fremover og siger:

'Det hér, det ved jeg ikke så meget om – det skal jeg finde ud af!'

Michael Haslund-Christensen, dokumentarfilmkonsulent, DFI

Dokumentarfilmen

Kendetegn

- Autentiske optagelser (ej scenografi, evt. iscenesættelse, men ej instruktion)
- Kompilation
- Speak
- Montage
- Autoritativt eller 'liveness'

- Håndholdt
- Ej 180° graders regel

- Historisk-autentisk
- Samfundsrelateret og –debatterende
- Naturvidenskabelig
- Personorienteret

Dokumentarfilmens rødder

Filmisk tradition

- Eksklusivt (ikke for alle)
- Subjektivt
- Stofudvælgelse (personligt)
- Form- og udtryksvalg
- Reflekterende
- Perspektiverende

Journalistisk tradition

- Alment (for de fleste)
- Tilstræbt neutralitet
- Væsentlighedskriterier
- Genreskabeloner
- Begivenheder med fakta
- Konkluderende

Den klassiske dokumentarfilm

- Autoritativ, didaktisk fremstilling
- Redundans – tekst præciserer billedets flertydighed
- - tv-dokumentar

Theodor Christensen: *Her er Banerne* (1948)

<http://www.filmstriben.dk/skole/filmdetails.aspx?id=2104312500>

Den undersøgende dokumentarfilm

- Autoritativ, narrativ fremstilling
- Deduktion
- Kritisk tv-dokumentar

Lasse Jensen: *At forråde virkeligheden* (2006)

<http://www.filmstriben.dk/skole/filmdetails.aspx?id=2634486702>

Den observerende dokumentarfilm

- Multi-fortolkelig fremstilling
- Fragmenteret virkelighed
- - *Liveness* tv

Pernille Rose Grønkvær: *The Monastery* (2006)

<http://www.filmstriben.dk/skole/filmdetails.aspx?id=9000000042>

Janus Mertz: *Armadillo* (2010)

<http://www.filmstriben.dk/skole/filmdetails.aspx?id=90000000336>

Hverdagsdokumentaren

- Observerende og fortolkende
- Redundans – tekst præciserer billedets flertydighed
- Tv som dagliglivets medie

DR: *Blå blink og røde biler* (1999)

http://www.dr.dk/bonanza/serie/dokumentar/blaa_blink.htm

Den poetiske (eksperimenterende) dokumentarfilm

- Form bemægtiger indhold
- Hypermediacy

Max Kestner: *Nede på jorden* (2003)

Max Kestner: *Rejsen på ophavet* (2004)

Anders Østergaard: *Burma VJ* (2008)

Jørgen Leth: *Nye scener fra Amerika* (2001)

Film er et flermodalt tegnsystem

- Levende billeder
Naturligt tegnsystem: det ligner!
- Virkelighedens lyde
Tale, reallyde
- Tilføjede lyde
Parafraserende, kontrapunktisk, tematiske, effektlyde, speak (voice-over)
- Grafiske elementer
Credits, mellemtekster, subtitles etc.

Mediering
af 'virkeligheden'

Lars Engels: *Piger i vestre fængsel*

Jørgen Leth: *Nye scener fra Amerika*

Immediacy
Medietransparens

Hypermediacy
Mediemarkering

Janus Metz: *Armadillo*

Max Kestner: *Rejsen på ophavet*

Remediering

←Tema/horisont→

←Figur/grund→

Idé

Præmis
Budskab
Tema

Indhold

Karakterer
Miljø/tid
3.dims

Form

Lineær/cirkulær
Kontinuitetsklipning
Elliptisk klipning
Montageklipning
Fremdriftselementer
Set-up/pay-off

"Filmens syntaks"

Udtryk

Ikonografi
Lyd
Mis en scene
kamerabevægelse

"Filmens grammatik"

Form (dramaturgi)

- Lineær og cirkulær dramaturgi
- Kontinuitetsklipning
Opbygning af scene og fremdrift
- Elliptisk klipning
Opbygning af narrativ struktur, fx parallelklipning
- Montageklipning
Opbygning af fortælleplan/metaplan
- Fremdriftselementer
Set-up/pay-off

Form og udtryk (virkemidler)

- Ikonografi
Framing, synsvinkel, perspektiv
- Lyd
On screen, off screen (parafraserende, kontrapunktisk, tematisk)
- Mis en scene
Arrangementet foran kameraet, stettings
- Kamerabevægelse
Håndholdt, skinner, kran

Filmliste

Titler

Pernille Rose Grønkjær
Max Kestner
Max Kestner
Jørgen Leth
Annette K. Olesen
Janus Metz

The Monestry 2006)
Nede på jorden (2003)
Rejsen på ophavet (2004)
Nye scener fra Amerika (2001)
Julie balkon (1993)
Armadillo (2010)

Kilder

www.filmstriben.dk
www.dr.dk/bonanza
<http://www.dr.dk/nu/?v>
<http://www.cfufilmogtv.dk>

Det danske Filminstitut (pt. over 400 titler)
Gamle DR tv- og radioprogrammer
Aktuelle DR tv-og radioprogrammer
Film og tv-reklamer il undervisningen (abonnement)

Litteratur

Bolter & Grosin (1999)

Bondebjerg, Ib (2008)

Ernst, John (red) (1974)

Harboe, Jette & Henrik Poulsen (2011)

Kjærland, Synnøve m.fl. (2001)

Mikkelsen, Helga S & Hans Oluf Schou
(2004)

Poulsen, Henrik (2006)

Ekko

Remediation. Understanding New Media
(Oxford)

Virkelighedens fortællinger
(Samfundslitteratur)

Theodor Christensen (Rhodos)

Zoom – Grundbog i medier(Gyldendal)

Fat om dokumentarfilm (Det Danske
Filminstitut)

Film i dansk (Systeme)

Litteraturens film (Gyldendal)